

Anmälan till JO

- *Vem klagomålet riktar sig mot, dvs. vilken myndighet och eventuell tjänsteman som man anser har agerat felaktigt.*

Malmö universitet.
Universitetsjurist Annika Rosén.
Universitetsdirektör Susanne Wallmark.

- *Diarie- eller ärendenummer hos myndigheten.*

STUD 2021/800.

- *Anmälarnas namn, adress och eventuellt telefonnummer.*

Sara Johnsdotter
Professor i hälsa och samhälle med inriktning medicinsk antropologi
Fakulteten för hälsa och samhälle
Malmö universitet
205 06 Malmö
sara.johnsdotter@mau.se
0706-519217

Aje Carlbom
Biträdande professor i hälsa och samhälle
Fakulteten för hälsa och samhälle
Malmö universitet
205 06 Malmö
aje.carlbom@mau.se
0705-267197

- *En kort beskrivning av ärendet eller händelsen. När händelsen inträffade.*

Universitetsdirektör Susanne Wallmark har lett och ansvarat för en internutredning efter studentklagomål och påståenden om diskriminering, rasism och antisemitism på masterutbildningen i sexologi vid Malmö universitet (bilaga 1).

Universitetsjurist Annika Rosén arbetade med utredningen mellan maj och september 2021 (hela utredningen, bilaga 2). Internutredningen diariefördes den 22 september 2021 och en kortare sammanfattning (bilaga 3) har därefter spridits av universitetsledningen i samband med möten med kolleger och studenter vid Malmö universitet. Denna utredning och dess sammanfattning lyfter i huvudsak de anmälade studenternas perspektiv och negligerar i stora delar det underlag som efterfrågades från oss lärare, chefer och övriga studenter. Denna osakliga och partiska hantering av ärendet har allvarligt skadat våra anseenden som universitetslärare, osynliggjort chefers systematiska arbete mot diskriminering och missgynnat övriga studenters intresse av att kunna ta del av planerad utbildning.

- *Det agerande som man anser vara felaktigt och motivering till varför man anser att myndigheten och/eller tjänstemannen har agerat felaktigt.*

- **Utredaren har utvärderat organisationens hantering av ärendet med utgångspunkt i ett dokument som inte har varit tillgängligt**

I utredningens inledning fastslås att:

”Denna utredning genomförs av universitetsjurist Annika Rosén vid Universitetskansliet vid Malmö universitet under perioden 03-05-21 till 21-09-21 utgående från Malmö universitets *2016 Riktlinje för lärosätet vid kännedom om att en student anser sig ha utsatts för sådana trakasserier som avses i Diskrimineringslagen.*”

Johnsdotter mejlade Annika Rosén den 14 oktober 2021:

Hej Annika,

Skulle gärna vilja ha tag på dokumentet *2016 Riktlinje för lärosätet vid kännedom om att en student anser sig ha utsatts för sådana trakasserier som avses i Diskrimineringslagen*, som du hänvisar till i din utredning. Har inte kunnat finna det trots olika försök.

Tack på förhand, och de bästa hälsningar,

Sara

Annika Rosén svarade med att skicka ett dokument med rubriken ”Riktlinjer om hur anställda vid Malmö högskola ska agera när man fått kännedom om att en student anser sig ha utsatts för sådana trakasserier som avses i diskrimineringslagen.” Dokumentet (bilaga 4) saknar datering, diarienummer samt uppgifter om när och var det fastställts. Det har således inte varit möjligt för anställda i organisationen att ha kännedom om utifrån vilka riktlinjer deras hantering av ärendet skulle bedömas. (Mejlväxlingen i bilaga 5).

• **Utredaren har agerat uppenbart partiskt**

Det är olämpligt att universitetsjurist Annika Rosén tilläts att ta på sig uppdraget att utreda händelseförloppet i samband med diskrimineringsanmälan, eftersom det var hon själv som initierat anmälningsförfarandet. Rosén uppmanade aktivt studenterna att anmäla för diskriminering och trakasserier och erbjöd dem hjälp i processen (bilaga 6). Det finns ingen dokumentation vad gäller vilken jurist som hjälpt studenterna att formulera sin anmälan.

Vi tre lärare – i internutredningen kallade föreläsare A, B och C, men lätt identifierbara efter många månaders skrivelser i tidningsartiklar och på sociala medier – uppmanades vid utredningens början att inkomma med våra versioner, vilka skulle ingå i utredningens underlag.

- Föreläsare A, Johndotter, inkom med skriftlig replik på anmälan (bilaga 7) och lät sig intervjuas (bilaga 8).
- Föreläsare B, Carlbom, lät sig intervjuas (bilaga 9).
- Föreläsare C, Larsson, inkom med skriftlig replik på anmälan (bilaga 10).

Utredaren har systematiskt bortsett från uppgifter som vi har lämnat; detta till förmån för de anmälade studenternas version av händelseförloppet. Likaså har vikt inte lagts vid vittnesmål från övriga studenter (bilagor 11 och 12) eller den kursansvariga som var närvarande vid Johndotters och Carlboms föreläsningar den 19 dec 2019 (bilaga 13).

• **Utredaren har förvanskad framställningen av händelseförloppet genom att utelämna uppgifter ur det insamlade underlaget**

Nedan följer några exempel på hur utredaren underlåtit att ge en opartisk beskrivning av händelseförloppet.

Vi vill i detta sammanhang framhålla att vi ingick i det lärarlag som planerade och byggde upp mastersprogrammet i sexologi som startade 2007. Vi tre har under snart femton år hållit kurser på programmet utan att någonsin ha mött påståenden om att vi skulle yttra oss diskriminerande eller ge uttryck för rasism eller antisemitism.

Föreläsare A (Johndotter)

Centralt för händelseförloppet är att en student, mer än ett år efter Johndotters föreläsning, anmälde henne för antisemitism till en utomstående organisation, World Jewish Congress. Detta faktum förtogs helt i universitetets utredning. WJC nämns som aktör i händelseförloppet, men helt utan att det framkommer hur de blev inblandade:

”I telefonsamtal med WJC och A med syfte att diskutera nämnd föreläsning i december 2019 säger A att hon, med anledning av att en student påtalat att hon upplevt sig kränkt av A:s uttalanden om judar, kommer att polisanmäla studenten för förtal. Detta

uttalande upplevdes mycket obehagligt och som ett tydligt hot för att tysta oss studenter i påtalandet av vår kritik. Vi tog hotet på allvar, vilket ledde till en osäkerhet om vilka uppgifter avseende vår upplevelse av trakasserier på programmet vi egentligen får lov att dela med universitetsledningen utan att riskera straffrättsliga följder. Detta fick konsekvensen att vi studenter inte visste hur vi skulle formulera oss i en formell anmälan till universitetsledningen samt att vi inte vågade dela våra erfarenheter offentligt.”

Bedömning:

Av Diskrimineringslagens andra kapitel framgår att det finns ett förbud mot repressalier. Den som påstås ha handlat i strid med diskrimineringsförbudet, utredningsskyldigheten, eller skyldigheten att arbeta med aktiva åtgärder, riktlinjer och rutiner får inte utsätta en enskild person för repressalier på grund av att han eller hon anmält eller påtalat ett sådant handlande eller medverkat i en utredning enligt lagen. [...]

Hot om polisanmälan

A har enligt anmälande studenter sagt att hon ska polisanmäla en student något de uppfattade som ett hot. A har sedermera också polisanmält denna student för förtal. A framhåller att: Risken för att i media skrivs fram som antisemit med efterföljande diarieföring av brev, skapade verkligt obehag och en känsla av att vara jagad. Min upplevelse var att jag grundlöst svartmåladades som forskare och saknade en arena där mitt perspektiv skulle tas tillvara. Detta, och inte det att en student framfört kritik, låg till grund för mitt beslut att anmäla för förtal.

Det är inte Malmö universitet i egenskap av myndighet och utbildningsanordnare som har polisanmält studenten för förtal utan A har gjort det som privatperson utan dialog med Malmö universitet.”

(Bilaga 3, sid 6-7).

Kommentar: Formuleringen ”Risken för att i media skrivs fram som antisemit med efterföljande diarieföring av brev” utgör ett klipp-och-klistrande av Johnsdotters ord som gör framställningen obegriplig. Vad utredaren har valt att utelämnas från sammanhanget är följande:

- att det var en student som anmälde Johnsdotter till World Jewish Congress över ett år efter hennes föreläsning;
- att denna anmälan ledde till att organisationen WJC skrev ett brev till chefer vid Malmö universitet där Johnsdotter namngiven skrevs fram med grova och ogrundade påståenden om antisemitism (se bilaga 7, sid 9-10), ett brev som blev allmän handling.

Detta skedde under en period där en journalist på Sydsvenskan redan hade publicerat att sensationsinriktat reportage utifrån studenternas version (”Sexologer hotas med ’disciplinära åtgärder’ efter stormig föreläsning om rasistisk porr”, *Sydsvenskan* 14 mars 2021, bilaga 14) och nu tryckte på om en uppföljning (mail till Johnsdotter från journalist Mikkelsen, bilaga 15). Utredaren har således valt att fullständigt utesluta det steg i händelseförloppet som skulle ha klargjort vad som ledde fram till en polisanmälan för förtal. Det var alltså en respons på att en av studenterna anmält Johnsdotter till en utomstående organisation, och vidare ett svar på hur detta förfarande hade gett upphov till att grova påståenden om Johnsdotter diariefördes och offentliggjordes. Det tydliggörs inte heller i utredningen att Johnsdotter och studenten hade en mailväxling direkt efter föreläsningen i december 2019 som utmynnade i att studenten skrev till kursansvarig att hon ansåg att frågan

var utagerad, samt att studentens anmälan till WJC ägde rum över femton månader efter föreläsningen.

Att utredaren väljer att ha en rubrik formulerad ”Hot om polisanmälan” skapar en kompakt bild av att ett sådant hot ägt rum. I själva verket hade Johnsdotter ingen kontakt med någon av studenterna under denna tid. Det framgick tydligt i Johnsdotters skriftliga underlag (bilaga 7) hur detta rykte torde ha uppkommit: ”Den 15 mars ringde jag Petra Kahn Nord på WJC och berättade min version av vad som sagts på föreläsningen. Petra bad om ursäkt för det obehag hennes brev orsakat mig. Jag nämnde också att jag övervägde att anmäla studenten för förtal som ett led i att jag ville förmedla situationens allvar för henne.” Den student som anmält Johnsdotter till WJC måste ha fått denna uppgift från den anställda på WJC, vilket resulterade i ny tidningsrubrik: ”Sexologer anmäler flera lärare för trakasserier och diskriminering – hotades med polisanmälan” (*Sydsvenskan*, 10 maj 2021, bilaga 16). I denna artikel lyfts också de anmälade studenternas grundlösa påstående om att Johnsdotter skulle ha gett uttryck för antisemitism: ”en föreläsning om omskärelse i december 2019, då en professor ska ha uttryckt att muslimer är lättare att köra över än judar i den offentliga debatten – eftersom judar är en mer högljudd grupp, och ofta använder antisemitismen och förintelsen som argument”. Utredaren befäster genom sina skrivningar en ogrundad massmediediskurs, och underlåter att lyfta de delar av underlaget som stödjer att inga antisemitiska uttalanden av det slaget gjordes (Johnsdotters skriftliga underlag, bilaga 7; intervjun med Johnsdotter, bilaga 8; intervju med tre övriga studenter, bilaga 11; intervju med annan övrig student, bilaga 12; intervjun med kursansvarig kollega som närvarade vid föreläsningen, bilaga 13).

I stället landar utredaren i att ”ord står mot ord” vad gäller antisemitiska yttranden (bilaga 3, sid. 2) och lägger orden ”Hot om polisanmälan” som rubrik (bilaga 3, sid. 7) trots att något sådant hot aldrig ägt rum.

Föreläsare B (Carlbom)

Utredaren lyfter fram studenternas påståenden i anmälan, men låter dessa påståenden stå oemotsagda, trots att det i underlaget framgår vad som är lärarens, kollegans (närvarande kursansvarigs) och övriga studenters version av det inträffade.

Exempelvis tar utredaren upp de anmälade studenternas ord om att föreläsare B ska ha uppträtt hotfullt:

”Föreläsaren kom fram till bänken som studenterna sitter vid och är märkbart irriterad. Han föreslår att studenterna samlar ihop sina frågor till slutet av föreläsningen och inte avbryta mitt i. Ändå blev han avbruten flera ggr av andra studenter under föreläsningen, med inte lika kritiska frågor, och då hade han inga problem med att besvara dessa. Hela situationen upplevdes som obehaglig, dels pga föreläsarens uppenbara irritation men också pga kroppsspråket när han närmar sig bänken och ber oss att inte avbryta mer” (bilaga 2, sid. 5).

Utredaren låter detta stå oemotsagt trots att det framgår i intervjun med Carlбом att:

”Aje har fått sitt kroppsspråk recenserat i anmälan på ett illvilligt sätt. Hans lärarstil är att han rör sig mycket fram och tillbaka under en föreläsning. Aje har i flera år haft tinnitus som innebär hörselnedsättning. Därför försöker han hitta lägen under

föreläsningarna där han kan säkerställa att han uppfattar vad studenterna säger, bli genom att gå fram till de som ställer frågor. Nya studentgrupper får alltid denna information i samband med att föreläsningen introduceras” (bilaga 9).

Vidare framgår av intervjun med några av de övriga studenterna:

”Redan innan Aje Carlboms föreläsning fanns från den anmälade gruppen studenter diskussioner, irriterad stämning och en agenda för att ifrågasätta hans forskning och hur han använt den och som sedan kom upp vid föreläsningen. Den anmälade studentgruppen gick till personangrepp mot Aje som exempelvis att han var vit och med vilken rätt han uttalade sig men Aje fick ingen chans att försvara sig. Aje sa ifrån att frågorna fick komma till slutet för att kunna fortsätta föreläsningen men kritiken och frågorna fortsatte” (bilaga 11).

Av intervjun med Carlbom framgår också:

”Det mesta av diskussionen som uppstod handlade inte om innehållet i föreläsningen utan irrelevanta frågor uppkom som till exempel var Ajes forskning hade citerats. Aje attackerades utifrån hudfärg och kön. ’Du är vit, man och privilegierad – varför ska vi lyssna på dig?’. Hudfärg och kön är ett teoretiskt antagande som många utgår ifrån, men det hör inte hemma i en föreläsningssal att attackera en person på det sättet. Frågorna kan diskuteras på en högre nivå och på ett principiellt och sakligt sätt. Det har Aje gjort många gånger. Det var ingen akademisk diskussion som utspelade sig utan snarare ett ’förhör’ med en aggressiv stämning. Aje försökte hantera situationen men var ’tagen på sängen’. Karin Ingvarsdotter, kursansvarig, satt med större delen av föreläsningen och såg enligt Aje ganska chockad ut. Aje har senare sett i en mailkonversation att planen var att sabotera hans föreläsning. Självkritiskt tycker Aje att han borde ha bromsat förloppet” (bilaga 9).

Sammanfattningsvis har utredaren gett utrymme åt de anmälade studenternas version i sin utredning, men utan att låta uppgifter i det övriga materialet framkomma, vilket ger en partisk och ensidig beskrivning av vad som ägt rum.

Föreläsare C (Larsson)

Utredaren utgår från de anmälade studenternas version av händelseförloppet under Larssons föreläsning, trots att denne framhåller att hon inte gör någon bedömning av huruvida diskriminering förekommit. Det framgår dock av skrivningarna hur utredaren tar ställning för studenternas version, i och med att hon anser ”att det finns anledning att arbeta med pedagogiskt utvecklingsarbete vid undervisning i sal och online om svåra ämnen och användandet av provokation som pedagogisk metod”:

”Utredaren gör i denna rapport inte någon bedömning, vilket klargjordes i inledningen, om huruvida någons värdighet har kränkts som har samband med diskrimineringsgrunderna och om diskriminering i form av trakasseri förekommit. Däremot gör utredaren bedömningen att det finns anledning att arbeta med pedagogiskt utvecklingsarbete vid undervisning i sal och online om svåra ämnen och användandet av provokation som pedagogisk metod, se avslutande avsnitt i denna rapport” (bilaga 3, sid 4).

Av Larssons skriftliga replik framgår att det inte fanns några avsikter att chocka eller provocera, utan att lyfta fram visuellt material för kontextualisering och analys:

Studenterna såg alltså bara början av powerpointen. Detta innebar 4-5 slides där jag samlar några icke-pornografiska rasistiska stereotyper. Exempelen är från olika sammanhang och tidsperioder: Fazers kinapuffar med det gamla och det nya omslagspappret, Fazers lakritsi med det gamla och det nya omslagspappret (Fazer gjorde om sina omslag 2011 respektive 2008), den onde kejsaren Ming, spelad i "yellowface" av Max von Sydow från 1980, Fu Manchu spelad i "yellowface" av Henry Brandon från 1940, Wirséns Lilla hjärtat och en pickaninnyfigur, samt omslaget på Pippi Långstrump i Söderhavet av Ingrid Vang Nyman. Det var också i det här sammanhanget jag använde N-ordet igen, dels för att beskriva en rasistisk stereotyp (minns inte om det var lakritsi- eller pickaninnyfiguren) och dels när jag citerade Astrid Lindgren.

Det finns en anledning till att jag inleder med dessa mer vardagliga exempel på visuell rasism. Det är för att belysa hur dessa stereotyper finns i ett kontinuum där sexualiteten bara är en aspekt. Mycket av diskussionerna om rasstereotyper i pornografi fokuserar alltför ensidigt på pornografin som en motor för rasism och rasistiska fördomar. En av föreläsningens poänger – som jag inte tror att jag lyckades förmedla den här gången – är att pornografin inte nödvändigtvis är mer rasistisk än vår kultur generellt. Teoretiskt utgår föreläsningen huvudsakligen från Stuart Halls representationsteori och till viss del från Richard Dyer om vithet ("the invisibility of whiteness"). Jag är medveten om att många av bilderna i mitt bildspel är obehagliga och gör studenterna illa berörda, men föreläsningen handlar ju de facto om ett djupt obehagligt ämne" (bilaga 10).

Utredaren väljer att framställa Larssons föreläsning som präglad av medvetna provokationer och detta med formuleringar som målar upp föreläsare C som en lärare som de facto använder sig av "provokation som pedagogisk metod" och "chock [sic] treatment" (bilaga 2, sid. 9). Dessa etiketteringar har förts fram av de anmälade studenterna men övertas okritiskt av utredaren. Ryktet om dessa metoder har spritts bland senare antagna studenter som nu uttryckt oro för att utsättas för dessa metoder om Larsson skulle bjudas in som gästföreläsare. Utredarens formuleringar har därmed skadat Larssons anseende och tidigare goda rykte som föreläsare.

**• Utredaren dömer oss indirekt genom de föreslagna åtgärderna:
"Åtgärder som skäligen kan krävas"**

Bland de föreslagna åtgärderna återfinns

- pedagogisk utveckling av oss lärare, bl a sägs att det "behövs utbildning, samtal och en medveten pedagogiskt [sic] reflektion kring provokation, chock, chock [sic] treatment som pedagogisk modell". Pedagogisk utveckling anses behöva ske "intensifierat inom det aktuella lärolaget på sexologiprogrammet" (bilaga 2, sid. 9).
- "... utredaren [menar] att det finns åtgärder som skäligen kan krävas av utbildningsanordnaren, det vill säga Malmö universitet, så som att lärare vid sexologiprogrammet deltar i det utbildningspaket som ISA inleder (Lika ISA) men även deltar i kurser och insatser som CAKL erbjuder såsom vetenskapligt

förankrade högskolepedagogiska kurser, Educating for Widening Participation and Inclusion ("Kursen har utgångspunkt i Sarah Ahmeds hedersdoktors föreläsning som bygger på hennes studie och bok *On being Included: Racism and Diversity in Institutional Life*", bilaga 2, sid.13) och Educating for Critical Thinking, reflekterar över provokation som pedagogisk modell samt att detta följs upp inom ramen för medarbetarsamtal och kompetensutvecklingstid" (bilaga 3, sid. 9).

- "Vid alla nyanställningar bör högskolepedagogiska kurser om inclusion och widening participation samt normmedveten undervisning framhållas" (bilaga 3, sid. 9).

Genom en uppställning av "åtgärder som skäligen kan krävas" – vilka utgör en fortbildning i politiserad riktning: att vi lärare alltid ska ta utgångspunkt i postkolonial teori och normkritisk ideologi (och inte bara, som tidigare, låta dessa perspektiv utgöra några bland andra perspektiv i undervisningen) – fälls en dom mot oss lärare, där vi skrivs fram som ansvariga för den turbulens som utspelat sig på mastersprogrammet i sexologi. Vidare förutsätts att föreläsare C verkligen skulle ha använt sig av pedagogiska metoder som "chock [sic] treatment", vilket är helt grundlöst (se bilaga 10, samt kulturartiklarna "Mariah Larsson: Jag ska förmedla kunskap, inte skydda studenter från obehag", *Sydsvenskan* 16 mars 2021 (bilaga 17) och "Sexologiklassen som splittrades i två läger", *Sydsvenskan* 28 mars 2021 (bilaga 18).)

Dessa föreslagna åtgärder är bara möjliga att föra fram för att utredaren systematiskt utelämnat uppgifter från lärare, kolleger och övriga studenter; uppgifter som skulle ha ställt händelseförloppet i ett annat ljus än de anmälade studenternas version.

Resultatet för oss lärare har blivit att många av de övriga studenterna i sexologi – som av universitetsledningen har uppmanats att ta del av utredningens sammanfattning – uttrycker stort obehag och till och med rädsla inför att ha någon av oss tre som lärare under utbildningen (kommunikation med utbildningsansvarig).

- Universitetsdirektör Susanne Wallmark är ytterst ansvarig för processen med internutredningen och den som tog beslut om att överlämna den till rektor, trots att den var uppenbart partisk och politiskt hårt vinklad.

- Malmö universitets ledning har ställt sig bakom utredningen och dess slutsatser i massmedia (t ex pressmeddelande med rektor Kerstin Tham, bilaga 19), samt spridit utredningens sammanfattning (bilaga 3) i samband med möten med kolleger och studenter. Detta har bidragit till att en ogrundad och missvisande bild av oss tre universitetslärare har cementerats i det offentliga.

Hållningen utgör dessutom ett svek av dem bland de övriga studenterna som vågat yttra sig i ärendet. Deras röster finns inte med alls i utredningens sammanfattning som spridits; deras version behandlas summariskt i själva utredningen och får ingen bäring alls på de föreslagna åtgärderna. I praktiken kan detta ses som ett universitetsledningens godkännande av att enskilda studenter, genom språkpolisiär verksamhet med grund i en strikt normkritisk begreppsapparat, kan destruera undervisning för majoriteten av studenterna. Detta undergräver en utbildning med öppna akademiska samtal (inom lagens rāmärken) som innehåller fler

perspektiv än fokus på strukturell rasism, postkolonial teori och radikal normkritisk ideologi.

Vi önskar en granskning av JO vad gäller om Malmö universitet med sin hantering av ärendet fullgjort förvaltningslagens krav på saklighet och opartiskhet.

- *Kopior av handlingar som är av betydelse för att visa att myndigheten och/eller tjänstemannen har agerat felaktigt.*

Följande dokument har bilagts anmälan:

- Bilaga 1. Anmälan till Mau
- Bilaga 2. Fullständig utredning
- Bilaga 3. Rapport diskrimineringsanmälan (sammanfattning av utredning)
- Bilaga 4. Instruktion trakasseriärenden
- Bilaga 5. Mejlväxling om riktlinjer
- Bilaga 6. Utredarens mejl till studenter
- Bilaga 7. Johnsdotters skriftliga replik på anmälan
- Bilaga 8. Intervju med Johnsdotter
- Bilaga 9. Intervju med Carlbom
- Bilaga 10. Larssons skriftliga replik på anmälan
- Bilaga 11. Intervju med tre övriga studenter
- Bilaga 12. Intervju med en övrig student
- Bilaga 13. Intervju med kursansvarig
- Bilaga 14. Artikel i Sydsvenskan 14 mars 2021
- Bilaga 15. Mejl från Mikkelsen 15 mars 2021
- Bilaga 16. Artikel Sydsvenskan 10 maj 2021
- Bilaga 17. Artikel kultursidan Sydsvenskan 16 mars 2021
- Bilaga 18. Artikel kultursidan Sydsvenskan 10 maj 2021
- Bilaga 19. Pressmeddelande Mau 24 sept 2021